

Sp. zn. 65/2015/VOP/JČ
Č. j. KVOP-22510/2017
Datum 29. srpna 2017

Vážená paní
Mgr. Michaela Marksová
ministryně
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Na Poříčním právu 1/376
128 01 Praha 2

Vážená paní ministryně,

dovoluji si obrátit se na Vás se žádostí o spolupráci v důchodové záležitosti paní **A., bytem XXX**. V dané věci jsem vydala zprávu o šetření a závěrečné stanovisko, v nichž jsem konstatovala pochybení České správy sociálního zabezpečení (dále také jen „ČSSZ“). Pochybení jsem shledala v postupu ČSSZ při rozhodování o plném invalidním důchodu jmenované, jež je státní občankou Kazachstánu. V době existence Sovětského svazu pracovala nejen na území dnešního Kazachstánu, ale i Ruska a Běloruska. Ke dni, kdy stěžovatelce vznikl nárok na český plný invalidní důchod a na jeho výplatu, se na právní vztahy mezi ČR a Kazachstánem, mezi ČR a Ruskem a mezi ČR a Běloruskem ještě aplikovala Dohoda mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení, vyhlášená pod č. 116/1960 Sb. (dále také jen „Dohoda“). ČSSZ však při rozhodování o plném invalidním důchodu stěžovatelky oslovila se žádostí o potvrzení dob pojištění pouze kazašského nositele důchodového pojištění; šetření doby důchodového pojištění u ruského a běloruského nositele důchodového pojištění neprovedla s odůvodněním, že v případě paní A. lze Dohodu aplikovat pouze jako bilaterální smluvní dokument mezi ČR a Kazachstánem.

Tento postup jsem označila za protiprávní. Paní A. na základě skutečnosti, že byla kazašskou státní občankou a měla ke dni vzniku nároku na plný invalidní důchod trvalý pobyt na území ČR, spadala do osobní působnosti Dohody (čl. 3 odst. 2 Dohody). Na základě čl. 2 Dohody byla proto ČSSZ povinna s ní zacházet při aplikaci předmětného smluvního dokumentu stejným způsobem, jako kdyby byla občankou ČR.

Ve vztahu k občanům ČR ČSSZ s předmětnou Dohodou nakládala jako s multilaterálním smluvním dokumentem, pokud v době, kdy o důchod požádali, se Dohoda používala ve vztahu k vícero nástupnickým státům Sovětského svazu a dotčený český občan byl důchodově pojištěn ve státech, vůči nimž se Dohoda ještě aplikovala. ČSSZ tudíž v případech občanů ČR postupovala, jako kdyby existovala jen jedna mezinárodní smlouva s vícero účastnickými státy, nikoliv jako kdyby vedle sebe existovalo více samostatných, na sobě nezávislých bilaterálních smluv neumožňujících zápočet dob získaných ve třetích státech. ČSSZ při výpočtu důchodů započítávala doby pojištění, které občan ČR – žadatel o důchod získal ve všech nástupnických státech SSSR, vůči nimž ČR v době podání žádosti

o důchod ještě Dohodu aplikovala, a z nich vypočítávala **jeden důchod**¹. Tento postup hodnotily jako správný i správní soudy.²

Na základě výše uvedeného jsem dospěla k závěru, že ČSSZ se **dopustila přímé diskriminace stěžovatelky na základě státní příslušnosti** v rozporu s čl. 2 Dohody. Kdyby totiž paní A. měla českou státní příslušnost, aplikovala by ČSSZ na její důchodovou záležitost Dohodu nejen ve vztahu ke Kazachstánu, ale rovněž ve vztahu k Rusku a Bělorusku.

Požádala jsem proto ČSSZ jak ve zprávě o šetření, tak v závěrečném stanovisku, aby své pochybení napravila. Protože ČSSZ do dnešního dne nápravu nezjedнала, obracím se v souladu s ustanovením § 20 odst. 2 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, na Vás se **žádostí o přijetí opatření k nápravě**. Bližší informace o průběhu mého šetření a komunikace s ČSSZ zjistíte z přiložené zprávy o šetření, odpovědi ČSSZ na zprávu o šetření, ze závěrečného stanoviska a odpovědi ČSSZ na závěrečné stanovisko, které jsou přílohami tohoto dopisu.

Závěrem považuji za nezbytné zmínit, že v případě Vaší negativní odpovědi zvažuji podání **žaloby ve veřejném zájmu**. V souvislosti s tím bych Vás ráda požádala o sdělení, zda postup, který ČSSZ v této věci zvolila, vychází z metodického vedení Ministerstva práce a sociálních věcí (zda MPSV metodicky vedlo ČSSZ k tomu, aby v případech obdobných stěžovatelčinu žádala o potvrzení dob pojištění pouze nástupnický stát SSSR, jehož byl žadatel o důchod státním občanem, a nikoliv i ostatní nástupnické státy, kde vykonával výdělečnou činnost).

Uvítala bych, kdybyste mi své vyjádření k této věci zaslala, pokud možno, do **40 dnů** od doručení tohoto dopisu.

Děkuji Vám za spolupráci v této věci.

S pozdravem

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Přílohy

Zpráva o šetření ze dne 4. 8. 2016

Odpověď ČSSZ na zprávu o šetření ze dne 13. 10. 2016

1 Tj. pokud by občan ČR v roce 2006 požádal o starobní důchod a pracoval v ČR, Rusku, Bělorusku a Kazachstánu, ČSSZ by vyzvala všechny nositele důchodového pojištění z nástupnických států SSSR a ze všech potvrzených dob pojištění by vypočetla jeden starobní důchod.

2 Viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. března 2005, č. j. 6 Ads 40/2003, dostupný na www.nssoud.cz. V něm Nejvyšší správní soud ČSSZ uložil, aby po zrušení svého rozhodnutí v novém řízení posoudila, zda podle stavu ke dni podání žádosti o důchod je na některé žalobcem vykázané doby za městnání nebo jiné činnosti na místech ležících původně na území dřívějšího SSSR a k tomuto dni se nacházejících v různých státech vzniklých či se obnovivších na jeho území použitelná Dohoda, tj. aby určila, ve vztahu k jakým státům vzniklým na teritoriu bývalého SSSR, na jejichž území žalobce pracoval, lze tuto Dohodu aplikovat, a ve vztahu k jakým nikoliv. Vykázané doby pojištění pak měla ČSSZ posoudit z hledisek čl. 3 odst. 2 Dohody a ty z nich, které jim budou odpovídat, měla započít jako dobu pojištění. Na základě takto zjištěné **celkové doby pojištění** pak měla ČSSZ určit výši starobního důchodu žalobce.

Závěrečné stanovisko ze dne 29. 5. 2017

Odpověď ČSSZ na závěrečné stanovisko ze dne 30. 6. 2017